

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (prvá komora)

z 1. augusta 2022*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Naliehavé prejudiciálne konanie – Justičná spolupráca v trestných veciach – Smernica 2010/64/EÚ – Právo na tlmočenie a preklad – Článok 2 ods. 1 a článok 3 ods. 1 – Pojem ‚základný dokument‘ – Smernica 2012/13/EÚ – Právo na informácie v trestnom konaní – Článok 3 ods. 1 písm. d) – Pôsobnosť – Neprebratie do vnútroštátneho práva – Priamy účinok – Charta základných práv Európskej únie – Článok 47 a článok 48 ods. 2 – Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd – Článok 6 – Odsúdenie na trest odňatia slobody s podmieneným odkladom trestu spojeným s probačným dohľadom – Nesplnenie povinností vyplývajúcich z režimu probačného dohľadu – Nezabezpečenie prekladu základného dokumentu a neprítomnosť tlmočníka pri jeho vyhotovení – Zrušenie odkladu výkonu trestu – Nepreloženie procesných úkonov týkajúcich sa tohto zrušenia – Dôsledky pre platnosť uvedeného zrušenia – Procesná vada sankcionovaná relatívnou neplatnosťou“

Vo veci C-242/22 PPU,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Tribunal da Relação de Évora (Odvolací súd Évora, Portugalsko) z 8. marca 2022 a doručený Súdnemu dvoru 6. apríla 2022, ktorý súvisí s trestným konaním proti

TL,

za účasti:

Ministério Público,

SÚDNY DVOR (prvá komora),

v zložení: predseda prvej komory A. Arabadžiev, predseda Súdneho dvora K. Lenaerts a podpredseda Súdneho dvora L. Bay Larsen, vykonávajúci funkciu sudcov prvej komory, sudcovia I. Ziemele (spravodajkyňa) a A. Kumin,

generálny advokát: M. Campos Sánchez-Bordona,

tajomník: M. Ferreira, hlavná referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 27. júna 2022,

* Jazyk konania: portugálčina.

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- TL, v zastúpení: L. C. Esteves, advogado,
- portugalská vláda, v zastúpení: P. Almeida, P. Barros da Costa a C. Chambel Alves, splnomocnení zástupcovia,
- Európska komisia, v zastúpení: B. Rechen a M. Wasmeier, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 14. júla 2022,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článkov 1 až 3 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2010/64/EÚ z 20. októbra 2010 o práve na tlmočenie a preklad v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 280, 2010, s. 1), ako aj článku 3 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2012/13/EÚ z 22. mája 2012 o práve na informácie v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 142, 2012, s. 1).
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi TL a Ministério Público (prokuratúra, Portugalsko) vo veci dôsledkov neprítomnosti tlmočníka a nezabezpečenia prekladu rôznych dokumentov týkajúcich sa trestného konania vedeného proti TL.

Právny rámec

Právo Únie

Smernica 2010/64

- 3 V odôvodneniach 5 až 7, 9, 14, 17, 22 a 33 smernice 2010/64 sa uvádza:
 - „(5) V článku 6 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd[, podpísaného 4. novembra 1950 v Ríme (ďalej len ‚EDLP‘),] a v článku 47 Charty základných práv Európskej únie [(ďalej len ‚Charta‘)] je upravené právo na spravodlivý proces. Článok 48 ods. 2 [C]harty zaručuje dodržiavanie práv na obhajobu. Táto smernica rešpektuje uvedené práva a mala by sa vykonať zodpovedajúcim spôsobom.
 - (6) Aj keď všetky členské štáty sú stranami EDLP, skúsenosť dokazuje, že samotná táto skutočnosť nezabezpečuje vždy dostatočný stupeň dôvery v systémy trestného súdnictva iných členských štátov.
 - (7) Posilnenie vzájomnej dôvery si vyžaduje dôslednejšie uplatňovanie práv a záruk uvedených v článku 6 EDLP. Takisto si vyžaduje ďalší vývoj minimálnych štandardov upravených v EDLP a v [C]harte v rámci Únie, prostredníctvom tejto smernice a ďalších opatrení.

...

- (9) Spoločné minimálne pravidlá by mali viesť k zvýšenej dôvere v systémy trestného súdnictva všetkých členských štátov, čo by malo viesť k účinnejšej justičnej spolupráci v atmosfére vzájomnej dôvery. Tieto spoločné minimálne pravidlá by sa mali prijať v oblastiach tlmočenia a prekladu v trestnom konaní.

...

- (14) Právo na tlmočenie a preklad pre tých, ktorí nehovoria jazykom konania alebo mu nerozumejú, je upravené v článku 6 EDLP, ako sa vykladá v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva. Táto smernica umožňuje uplatňovanie uvedeného práva v praxi. Na tento účel je cieľom tejto smernice zabezpečiť právo podozrivých alebo obvinených osôb na tlmočenie a preklad v trestnom konaní, aby sa zaručilo ich právo na spravodlivý proces.

...

- (17) Táto smernica by mala zabezpečiť bezplatnú a primeranú jazykovú pomoc, ktorá umožní podozrivým alebo obvineným osobám, ktoré nehovoria jazykom konania alebo mu nerozumejú, plne uplatniť ich právo na obhajobu a mala by zaručiť spravodlivý proces.

...

- (22) Tlmočenie a preklad podľa tejto smernice by sa mali zabezpečiť v rodnom jazyku podozrivých alebo obvinených osôb alebo v akomkoľvek inom jazyku, ktorým hovoria alebo mu rozumejú, s cieľom umožniť im plne uplatniť ich právo na obhajobu a s cieľom zabezpečiť spravodlivý proces.

...

- (33) Ustanovenia tejto smernice, ktoré zodpovedajú právam zaručeným EDLP alebo [C]hartou[,] by sa mali vykladať a vykonávať v súlade s uvedenými právami, ako ich rozpracovala príslušná judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora Európskej únie.“

- 4 Článok 1 smernice 2010/64, nazvaný „Predmet úpravy a rozsah pôsobnosti“, v odsekoch 1 a 2 stanovuje:

„1. Touto smernicou sa stanovujú pravidlá týkajúce sa práva na tlmočenie a preklad v trestnom konaní a konaní týkajúcom sa výkonu európskeho zatýkacieho rozkazu.

2. Právo uvedené v odseku 1 sa vzťahuje na osoby od chvíle, keď sa od príslušných orgánov členského štátu úradným oznámením alebo inak dozvedia, že sú podozrivé alebo obvinené zo spáchania trestného činu, až do ukončenia konania, čo znamená konečné rozhodnutie o otázke, či podozrivé alebo obvinené osoby spáchali trestný čin, pričom sa v prípade potreby vzťahuje aj na odsúdenie a rozhodnutie o každom opravnom prostriedku.“

5 V článku 2 tejto smernice, nazvanom „Právo na tlmočenie“, sa uvádza:

„1. Členské štáty zabezpečia, aby sa podozrivým alebo obvineným osobám, ktoré nehovoria jazykom príslušného trestného konania alebo mu nerozumejú, bezodkladne poskytlo tlmočenie počas trestného konania pred vyšetrovacími a justičnými orgánmi vrátane policajného výsluchu, všetkých súdnych pojednávaní a akýchkoľvek potrebných predbežných pojednávaní.

2. Členské štáty zabezpečia, aby tam, kde je to potrebné na zabezpečenie spravodlivého procesu, bolo k dispozícii tlmočenie komunikácie medzi podozrivými alebo obvinenými osobami a ich právnym zástupcom v priamej súvislosti s akýmkoľvek výsluchom alebo pojednávaním počas konania alebo s podaním opravného prostriedku alebo inými procesnými žiadosťami.

...

5. Členské štáty zabezpečia, aby v súlade s postupmi vo vnútroštátnom práve podozrivé alebo obvinené osoby mali právo podať opravný prostriedok proti rozhodnutiu, v ktorom sa konštatuje, že tlmočenie nie je potrebné, a v prípade, že tlmočenie bolo poskytnuté, možnosť podať sťažnosť, že kvalita tlmočenia nie je postačujúca na zabezpečenie spravodlivého procesu.

...“

6 Článok 3 uvedenej smernice, nazvaný „Právo na preklad základných dokumentov“, stanovuje:

„1. Členské štáty zabezpečia, aby sa podozrivým alebo obvineným osobám, ktoré nerozumejú jazyku dotknutého trestného konania, v primeranom čase poskytol písomný preklad všetkých dokumentov, ktoré sú základné na zabezpečenie toho, aby boli schopné uplatniť svoje právo na obhajobu a zaručenie spravodlivého procesu.

2. Medzi základné dokumenty patrí každé rozhodnutie, ktorým sa osoba pozbavuje osobnej slobody, každá obžaloba alebo obvinenie a každý rozsudok.

3. Príslušné orgány rozhodnú o tom, či sú v každom danom prípade ešte iné základné dokumenty. Podozrivé alebo obvinené osoby alebo ich právny zástupca môžu na tento účel podať odôvodnenú žiadosť.

...

5. Členské štáty zabezpečia, aby v súlade s postupmi podľa vnútroštátneho práva mali podozrivé alebo obvinené osoby právo podať opravný prostriedok proti rozhodnutiu, v ktorom sa konštatuje, že preklad dokumentov alebo ich častí nie je potrebný, a v prípade, že preklad bol poskytnutý, možnosť podať sťažnosť, že kvalita prekladu nie je postačujúca na zabezpečenie spravodlivého procesu.

...“

Smernica 2012/13

7 V odôvodneniach 5, 7, 8, 10, 19, 25 a 40 až 42 smernice 2012/13 sa uvádza:

„(5) V článku 47 [Charty] a článku 6 [EDLP] je upravené právo na spravodlivý proces. Článok 48 ods. 2 [C]harty zaručuje dodržiavanie práv na obhajobu.

...

(7) Aj keď sú všetky členské štáty stranami EDLP, skúsenosti ukazujú, že táto skutočnosť sama osebe nezabezpečuje vždy dostatočný stupeň dôvery v systémy trestného súdництва ostatných členských štátov.

(8) Posilňovanie vzájomnej dôvery si vyžaduje podrobné pravidlá na ochranu procesných práv a záruk vyplývajúcich z [C]harty a z EDLP.

...

(10) Spoločné minimálne pravidlá by mali viesť k vyššej dôvere v systémy trestného súdництва všetkých členských štátov, čo by následne malo viesť k efektívnejšej justičnej spolupráci v atmosfére vzájomnej dôvery. Uvedené spoločné minimálne pravidlá by sa mali ustanoviť v oblasti informácií v trestnom konaní.

...

(19) Príslušné orgány by mali podozrivú alebo obvinenú osobu bez meškania buď ústne, alebo písomne informovať o [ich] právach.... Aby sa umožnilo praktické a efektívne vykonávanie uvedených práv, tieto informácie by sa mali poskytnúť včas v priebehu konania a najneskôr pred prvým úradným výsluchom podozrivej alebo obvinenej osoby....

...

(25) Členské štáty by mali zabezpečiť, aby sa podozrivej alebo obvinenej osobe poskytli informácie v súlade s touto smernicou v prípade potreby spolu s prekladom alebo tlmočením do jazyka, ktorému rozumie, v súlade so štandardmi stanovenými v smernici [2010/64].

...

(40) Táto smernica ustanovuje minimálne pravidlá. Členské štáty môžu rozšíriť práva upravené v tejto smernici, aby sa vyššia úroveň ochrany poskytla aj v situáciách, ktorými sa táto smernica výslovne nezaobrá. Úroveň ochrany by nemala byť nikdy nižšia, ako sú štandardy stanovené v EDLP, ako ich v judikatúre vykladá Európsky súd pre ľudské práva.

(41) Táto smernica rešpektuje základné práva a dodržiava zásady, ktoré boli uznané najmä v [C]harte. Cieľom tejto smernice je najmä podpora práva na slobodu, práva na spravodlivý proces a práva na obhajobu. Podľa toho by sa mala aj implementovať.

(42) Ustanovenia tejto smernice, ktoré zodpovedajú právam zaručeným EDLP, by sa mali vykladať a vykonávať v súlade s týmito právami, ako ich vykladá judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva.“

8 Článok 1 tejto smernice, nazvaný „Predmet úpravy“, znie:

„Touto smernicou sa stanovujú pravidlá týkajúce sa práva na informácie podozrivých alebo obvinených osôb o ich právach v trestnom konaní a o obvinení vznesenom voči nim...“

9 Článok 2 uvedenej smernice, nazvaný „Pôsobnosť“, v odseku 1 stanovuje:

„Táto smernica sa vzťahuje na akékoľvek osoby od chvíle, keď sa od príslušných orgánov členského štátu dozvedia, že sú podozrivé alebo obvinené zo spáchania trestného činu, až do ukončenia konania, čo znamená právoplatné rozhodnutie o otázke, či podozrivá alebo obvinená osoba spáchala trestný čin, vrátane prípadného vynesenia rozsudku a rozhodnutia o opravnom prostriedku.“

10 Podľa článku 3 tej istej smernice, nazvaného „Právo na informácie o právach“:

„1. Členské štáty zabezpečia, aby sa podozrivým alebo obvineným osobám poskytli bezodkladne informácie aspoň o uvedených procesných právach uplatniteľných podľa vnútroštátneho práva s cieľom umožniť ich účinné uplatňovanie:

...

d) právo na tlmočenie a preklad;

...

2. Členské štáty zabezpečia, aby sa informácie poskytnuté podľa odseku 1 podali v jednoduchej a prístupnej forme, ústne alebo písomne, pričom sa prihliada na akékoľvek konkrétne potreby podozrivých zraniteľných osôb alebo obvinených zraniteľných osôb.“

Portugalské právo

11 Článok 92 Código do Processo Penal (Trestný poriadok, ďalej len „CPP“), nazvaný „Jazyk konania a ustanovenie tlmočníka“, v odsekoch 1 a 2 stanovuje:

„1. Pri písomných, ako aj ústnych procesných úkonoch sa používa portugalský jazyk, inak sú tieto úkony neplatné.

2. Ak sa na konaní musí zúčastniť osoba, ktorá nepozná alebo neovláda portugalský jazyk, bezplatne sa jej ustanoví vhodný tlmočník...“

12 Podľa článku 120 CPP:

„1. V ktoromkoľvek z prípadov neplatnosti odlišných od prípadov neplatnosti uvedených v predchádzajúcom článku musia neplatnosť namietat' dotknuté osoby a uplatnia sa na ňu pravidlá stanovené v tomto článku a v nasledujúcom článku.

2. Okrem prípadov neplatnosti uvedených v iných právnych predpisoch treba neplatnosť namietat' v nasledujúcich prípadoch:

...

c) neustanovenie tlmočníka v prípadoch, v ktorých sa podľa zákona musí ustanoviť,

....

3. V prípadoch neplatnosti uvedených v predchádzajúcich odsekoch treba neplatnosť namietat':

a) v prípade neplatnosti úkonu, pri ktorom je dotknutá osoba prítomná, pred dokončením úkonu,

...“

13 Článok 122 CPP, nazvaný „Účinky určenia neplatnosti“, v odseku 1 stanovuje:

„Neplatnosť spôsobuje, že úkon, pri ktorom k nej dôjde, ako aj úkony, ktoré závisia od tohto úkonu a ktoré tento úkon môže ovplyvniť, sú neplatné.“

14 Článok 196 CPP, ktorý sa týka „vyhlásenia o totožnosti a pobyte“ („*Termo de Identidade e Residência*“, ďalej len „VTP“), znie:

„1. Justičný orgán alebo orgán kriminálnej polície vyhotoví v rámci konania v prípade každého obvineného [VTP], aj keď jeho totožnosť už bola zistená....

2. Obvinený uvedie... miesto svojho pobytu, miesto výkonu práce alebo inú adresu bydliska, ktorú si zvolí.

3. Vo vyhlásení sa musí uviesť, že obvinenému boli poskytnuté nasledujúce informácie a bol poučený o nasledujúcich povinnostiach:

a) o povinnosti dostaviť sa na príslušný orgán alebo zostať k dispozícii tomuto orgánu, pokiaľ to bude vyžadovať zákon alebo ak bude na tento účel riadne predvolaný,

b) o povinnosti nezmeniť miesto pobytu a nezdržiavať sa mimo tohto miesta viac ako päť dní bez oznámenia nového miesta pobytu alebo miesta, v ktorom ho bude možné zastihnúť,

c) o tom, že neskoršie oznámenia sa budú doručovať ako obyčajná zásielka na adresu bydliska uvedenú v odseku 2, pokiaľ obvinený neoznámí inú adresu bydliska prostredníctvom žiadosti odovzdanej alebo zaslanej doporučenou zásielkou kancelárii súdu, na ktorom sa bude v tom čase viesť konanie;

d) o tom, že nedodržanie vyššie uvedených ustanovení je dôvodom na to, aby ho pri všetkých procesných úkonoch, na ktorých sa môže alebo musí osobne zúčastniť, zastupoval advokát, ako aj na uskutočnenie pojednávania v jeho neprítomnosti...,

e) o tom, že v prípade odsúdenia účinky [VTP] trvajú až do zániku trestu,

...“

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

- 15 TL, štátny príslušník Moldavska, ktorý neovláda portugalský jazyk, bol 10. júla 2019 v Portugalsku obvinený zo spáchania trestných činov neuposlušnutia verejného činiteľa a nátlaku voči nemu, nebezpečného vedenia motorového vozidla a vedenia motorového vozidla bez zákonného oprávnenia. Uznesenie o vznesení obvinenia bolo preložené do rumunského jazyka, ktorý je úradným jazykom Moldavska.
- 16 V ten istý deň príslušné orgány vyhotovili VTP bez účasti tlmočníka a bez toho, aby bol tento dokument preložený do rumunského jazyka.
- 17 Rozsudkom z 11. júla 2019, ktorý nadobudol právoplatnosť 26. septembra 2019, bol TL odsúdený na trest odňatia slobody v dĺžke troch rokov, ktorého výkon bol podmiennečne odložený na rovnaké obdobie, na vedľajší trest zákazu viesť motorové vozidlá na obdobie dvanástich mesiacov a na peňažný trest vo výške 80 denných sadzieb po šesť eur v celkovej výške 480 eur. Počas pojednávania o rozsudku mal TL k dispozícii advokáta, ako aj tlmočníka.
- 18 Na účely výkonu režimu probačného dohľadu nariadeného rozsudkom z 11. júla 2019 sa príslušné orgány neúspešne pokúsili zastihnúť TL na adrese uvedenej vo VTP.
- 19 TL bol následne uznesením Tribunal Judicial da Comarca de Beja (Okresný súd Beja, Portugalsko) zo 7. januára 2021, ktoré bolo 12. januára 2021 doručené na adrese uvedenej vo VTP, predvolaný, aby bol vypočutý v súvislosti s nesplnením povinností vyplývajúcich z režimu probačného dohľadu, ktoré boli uložené rozsudkom z 11. júla 2019. Dňa 6. apríla 2021 bolo toto uznesenie opäť doručené na tej istej adrese. Tieto dve doručenia boli vykonané v portugalskom jazyku.
- 20 Keďže TL sa v uvedený deň nedostavil, tento súd uznesením z 9. júna 2021 zrušil odklad výkonu trestu odňatia slobody. Toto uznesenie, ktoré bolo doručené 25. júna 2021 v portugalskom jazyku TL na adrese uvedenej vo VTP, ako aj jeho obhajcovi, nadobudlo právoplatnosť 20. septembra 2021.
- 21 Dňa 30. septembra 2021 bol TL zatknutý na účely výkonu trestu, ktorý mu bol uložený, na svojej novej adrese. Od uvedeného dňa sa nachádza vo väzení.
- 22 TL po tom, čo si 11. októbra 2021 určil nového advokáta, podal 18. novembra 2021 návrh, ktorým navrhol vyhlásiť okrem iného VTP, uznesenie zo 7. januára 2021, ktorým bol predvolaný, ako aj uznesenie z 9. júna 2021, ktorým bol zrušený odklad výkonu trestu, za neplatné.
- 23 Na podporu tohto návrhu TL uviedol, že z dôvodu zmeny bydliska, ku ktorému došlo po vyhotovení VTP, nebolo možné zastihnúť ho na adrese, ktorá bola uvedená vo VTP, a preto mu nebolo možné doručiť tieto uznesenia. Uviedol, že zmenu svojho bydliska neoznámil, lebo nevedel, že má povinnosť urobiť to, a nevedel ani o dôsledkoch nesplnenia tejto povinnosti, keďže VTP, v ktorom boli táto povinnosť a tieto dôsledky uvedené, mu nebolo preložené do rumunského jazyka. Okrem toho uviedol, že pri vyhotovení VTP ani pri vyhotovení uznesenia o vznesení obvinenia nemal k dispozícii tlmočníka. Napokon uviedol, že uznesenie zo 7. januára 2021, ktorým bol predvolaný v dôsledku nesplnení povinností vyplývajúcich z režimu probačného dohľadu, ani uznesenie o zrušení odkladu výkonu trestu z 9. júna 2021 neboli preložené do jazyka, ktorým hovorí alebo ktorému rozumie.

- 24 Tribunal Judicial da Comarca de Beja (Okresný súd Beja), ktorý rozhodoval o uvedenom návrhu na prvom stupni, zamietol tento návrh z dôvodu, že hoci procesné vady, ktoré namietal TL, boli preukázané, tieto vady boli napravené, keďže dotknutá osoba ich nenamietala v lehotách stanovených v článku 120 ods. 3 CPP.
- 25 Vnútroštátny súd, na ktorom bolo podané odvolanie proti tomuto prvostupňovému rozhodnutiu, má pochybnosti o súlade tohto vnútroštátneho ustanovenia so smernicami 2010/64 a 2012/13 v spojení s článkom 6 EDLP.
- 26 Po prvé tento súd konštatuje, že uvedené smernice ešte neboli prebraté do portugalského právneho poriadku, aj keď lehoty na ich prebratie už uplynuli. Domnieva sa však, že relevantným ustanoveniam uvedených smerníc treba priznať priamy účinok, a teda sa tieto ustanovenia priamo uplatnia na spor vo veci samej, keďže sú bezpodmienečné, dostatočne jasné a presné a priznávajú jednotlivcom právo na tlmočenie, preklad a informácie v trestnom konaní.
- 27 Po druhé vnútroštátny súd sa domnieva, že akty, o ktoré vo veci samej, konkrétne VTP, ako aj uznesenie zo 7. januára 2021, ktorým bol TL predvolaný, a uznesenie o zrušení odkladu výkonu trestu z 9. júna 2021, patria pod pojem „základné dokumenty“ v zmysle článku 3 ods. 1 a 2 smernice 2010/64 vzhľadom na význam, ktorý majú akty tohto druhu pre právo obvinených na obhajobu, a vzhľadom na procesné informácie, ktoré sú v nich obsiahnuté. V tejto súvislosti najmä zdôrazňuje, že prostredníctvom VTP sa dotknutej osobe poskytujú informácie o jej povinnostiach týkajúcich sa bydliska a najmä povinnosti oznámiť orgánom každú zmenu miesta pobytu.
- 28 Vzhľadom na tieto úvahy sa vnútroštátny súd pýta, či je potrebné neuplatniť vnútroštátne právne predpisy, o ktoré ide vo veci samej, v rozsahu, v akom stanovujú, že – tak ako v prejednávanom prípade – procesné vady spojené s neprítomnosťou tlmočníka a nezabezpečením prekladu základných dokumentov do jazyka, ktorému dotknutá osoba rozumie, treba namietat' v stanovených prekluzívnych lehotách.
- 29 Za týchto podmienok Tribunal da Relação de Évora (Odvolací súd Évora, Portugalsko) rozhodol, že preruší konanie a položí Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Možno články 1 až 3 smernice [2010/64] a článok 3 smernice [2012/13] samostatne alebo v spojení s článkom 6 [EDLP] vykladať v tom zmysle, že nebránia ustanoveniu vnútroštátneho práva, ktoré jednak sankcionuje neustanovenie tlmočníka a nepreloženie základných procesných úkonov obvinenému, ktorý nerozumie jazyku konania, relatívnu neplatnosť, ktorú treba namietat', a jednak dovoľuje, aby sa takáto neplatnosť uplynutím času napravila?“

O návrhu na uplatnenie naliehavého prejudiciálneho konania

- 30 Vnútroštátny súd navrhol, aby sa predmetný návrh na začatie prejudiciálneho konania prejednal v naliehavom prejudiciálnom konaní upravenom v článku 23a prvom odseku Štatútu Súdneho dvora Európskej únie a v článku 107 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora.
- 31 V prejednávanej veci treba konštatovať, že podmienky stanovené na uplatnenie tohto konania sú splnené.

- 32 Po prvé sa totiž návrh na začatie prejudiciálneho konania týka výkladu ustanovení smerníc 2010/64 a 2012/13, ktoré patria do oblastí uvedených v hlave V tretej časti Zmluvy o FEÚ týkajúcej sa priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti. Tento návrh preto môže byť prejednaný v naliehavom prejudiciálnom konaní.
- 33 Po druhé, pokiaľ ide o kritérium týkajúce sa naliehavosti, z ustálenej judikatúry vyplýva, že toto kritérium je splnené, ak je osoba dotknutá v spore vo veci samej ku dňu podania návrhu na začatie prejudiciálneho konania pozbavená slobody a jej ponechanie vo väzbe závisí od vyriešenia sporu vo veci samej [rozsudok z 28. apríla 2022, C a CD (Právne prekážky výkonu rozhodnutia o odovzdaní), C-804/21 PPU, EU:C:2022:307, bod 39, ako aj citovaná judikatúra].
- 34 Z opisu skutkového stavu, ktorý poskytol vnútroštátny súd, pritom vyplýva, že TL – osoba dotknutá v spore vo veci samej – bol ku dňu podania tohto návrhu skutočne pozbavený slobody.
- 35 Okrem toho sa vnútroštátny súd pýta Súdneho dvora, či je za podmienok, akými sú podmienky, o ktoré ide vo veci samej, s právom Únie zlučiteľné uplatňovanie vnútroštátnych právnych predpisov, podľa ktorých možnosť namietať určité vady, ktorými je poznačené trestné konanie a ktoré viedli najmä k zrušeniu odkladu výkonu trestu odňatia slobody, na ktorý bola dotknutá osoba odsúdená, závisí od dodržania stanovených lehôt, takže tento súd by mohol byť v závislosti od odpovede na položenú otázku, ktorú poskytne Súdny dvor, nútený zrušiť vadné akty a v dôsledku toho nariadiť prepustenie TL na slobodu.
- 36 Za týchto podmienok prvá komora Súdneho dvora 12. mája 2022 na základe návrhu sudkyne spravodajkyne a po vypočutí generálneho advokáta vyhovela návrhu vnútroštátneho súdu na prejednanie predmetného návrhu na začatie prejudiciálneho konania v naliehavom prejudiciálnom konaní.

O prejudiciálnej otázke

- 37 V rámci postupu spolupráce upraveného v článku 267 ZFEÚ, hoci z formálneho hľadiska vnútroštátny súd svoje otázky obmedzil iba na výklad určitého ustanovenia práva Únie, táto okolnosť nebráni Súdnemu dvoru podať vnútroštátnemu súdu všetky prvky výkladu práva Únie, ktoré môžu byť užitočné na rozhodnutie vo veci, ktorá mu bola predložená, bez ohľadu na to, či ich vnútroštátny súd uviedol, alebo neuviedol v znení svojich otázok. V tejto súvislosti Súdnemu dvoru prináleží zo všetkých skutočností, ktoré poskytol vnútroštátny súd, a najmä z odôvodnenia rozhodnutia vnútroštátneho súdu, abstrahovať prvky práva Únie, ktoré si vyžadujú výklad so zreteľom na predmet sporu vo veci samej (rozsudok z 15. júla 2021, DocMorris, C-190/20, EU:C:2021:609, bod 23 a citovaná judikatúra).
- 38 Keďže prejudiciálna otázka sa týka článkov 1 až 3 smernice 2010/64 a článku 3 smernice 2012/13, posudzovaných samostatne alebo v spojení s článkom 6 EDĽP, je potrebné po prvé pripomenúť, že posledné uvedené ustanovenie zaručuje právo na spravodlivý proces a rešpektovanie práva na obhajobu, čo v súlade s článkom 6 ods. 3 EDĽP zahŕňa právo každého, kto je obvinený z trestného činu, byť bez meškania a v jazyku, ktorému rozumie, podrobne oboznámený s povahou a dôvodom obvinenia proti nemu, ako aj jeho právo na bezplatnú pomoc tlmočníka, ak nerozumie jazyku používanému pred súdom alebo týmto jazykom nehovorí.

- 39 Po druhé článok 52 ods. 3 Charty spresňuje, že v rozsahu, v akom táto Charta obsahuje práva, ktoré zodpovedajú právam zaručeným v EDLP, zmysel a rozsah týchto práv je rovnaký ako zmysel a rozsah práv ustanovených v tomto dohovore. Podľa vysvetliviek k článku 47 a článku 48 ods. 2 Charty, ktoré sa – ako vyplýva z článku 6 ods. 1 tretieho pododseku ZEÚ a článku 52 ods. 7 Charty – musia zohľadniť pri jej výklade, navyše tieto ustanovenia zodpovedajú článku 6 ods. 1, resp. článku 6 ods. 2 a 3 EDLP [pozri v tomto zmysle rozsudok z 23. novembra 2021, IS (Nezákonnosť uznesenia o podaní návrhu na začatie prejudiciálneho konania), C-564/19, EU:C:2021:949, bod 101].
- 40 Okrem toho, pokiaľ ide o výklad smerníc, o ktoré ide vo veci samej, je potrebné pripomenúť, že podľa odôvodnení 5 až 7, 9 a 33 a článku 1 smernice 2010/64, ako aj odôvodnení 5, 7, 8, 10 a 42 a článku 1 smernice 2012/13 tieto smernice majú za cieľ stanoviť spoločné minimálne pravidlá na ochranu procesných práv a záruk vyplývajúcich z článku 47 a článku 48 ods. 2 Charty, ako aj článku 6 EDLP najmä v oblastiach tlmočenia, prekladu a informácií v trestnom konaní a že tieto pravidlá by sa mali vykladať a vykonávať súlade s týmito právami a týmito zárukami s cieľom zlepšiť vzájomnú dôveru v systémy trestného súdnictva členských štátov, aby sa zefektívnila justičná spolupráca v tejto oblasti.
- 41 Konkrétne podľa článku 2 ods. 1 smernice 2010/64 členské štáty musia zabezpečiť, aby sa podozrivým alebo obvineným osobám, ktoré nehovoria jazykom príslušného trestného konania alebo mu nerozumejú, bezodkladne poskytlo tlmočenie počas trestného konania pred vyšetrovacími a justičnými orgánmi, zatiaľ čo podľa článku 3 ods. 1 tejto smernice musia členské štáty zabezpečiť, aby sa podozrivým alebo obvineným osobám, ktoré nerozumejú tomuto jazyku, v primeranom čase poskytol písomný preklad všetkých dokumentov, ktoré sú základné na zabezpečenie toho, aby boli schopné uplatniť svoje právo na obhajobu, a na zaručenie spravodlivého procesu. Pokiaľ ide o článok 3 ods. 1 písm. d) smernice 2012/13, členské štáty sú podľa neho povinné zabezpečiť, aby sa podozrivým alebo obvineným osobám poskytli bezodkladne informácie o ich práve na tlmočenie a preklad, s cieľom umožniť jeho účinné uplatňovanie.
- 42 Preto je potrebné konštatovať, že po prvé v konaní vo veci samej ide najmä o tento článok 2 ods. 1 a tento článok 3 ods. 1 smernice 2010/64, ako aj o tento článok 3 ods. 1 písm. d) smernice 2012/13 a po druhé tieto ustanovenia konkretizujú základné práva na spravodlivý proces a na rešpektovanie práva na obhajobu, ktoré sú zakotvené najmä v článku 47 a v článku 48 ods. 2 Charty, a majú sa vykladať so zreteľom na tieto ustanovenia.
- 43 Za týchto podmienok treba konštatovať, že vnútroštátny súd sa v podstate pýta, či sa článok 2 ods. 1 a článok 3 ods. 1 smernice 2010/64, ako aj článok 3 ods. 1 písm. d) smernice 2012/13 v spojení s článkom 47 a článkom 48 ods. 2 Charty majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej jednak porušenie práv zakotvených v uvedených ustanoveniach týchto smerníc môže účinne namietať len nositeľ týchto práv a jednak toto porušenie treba namietať v stanovenej prekluzívnej lehote.
- 44 V tejto súvislosti je potrebné predovšetkým poukázať na to, že z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že TL nemal k dispozícii tlmočníka pri vyhotovení VTP a že tento dokument mu nebol preložený do jazyka, ktorým hovorí alebo ktorému rozumie. Uznesenie zo 7. januára 2021, ktorým bol predvolaný v dôsledku údajných nesplnení povinností vyplývajúcich z režimu probačného dohľadu, ani uznesenie o zrušení odkladu výkonu trestu z 9. júna 2021 navyše neboli preložené do jazyka, ktorému TL rozumie.

- 45 Okrem toho, hoci v rozhodnutí vnútroštátneho súdu nie je výslovne spomenutá skutočnosť, že TL pri vznesení obvinenia voči nemu nebol informovaný o svojom práve na zabezpečenie tlmočníka a prekladu základných dokumentov v trestnom konaní vedenom proti nemu, zdá sa, že vnútroštátny súd vychádza z implicitného predpokladu, že k takému informovaniu nedošlo, a preto sa pýta Súdny dvor nielen na výklad smernice 2010/64, ale aj na výklad smernice 2012/13.
- 46 Napokon v tom istom rozhodnutí sa uvádza, že podľa článku 92 ods. 2 CPP, ktorý sa uplatní na skutkové okolnosti sporu vo veci samej, sa v konaniach týkajúcich sa osoby, ktorá nepozná alebo neovláda portugalský jazyk, musí ustanoviť tlmočník, a že podľa článku 120 CPP neustanovenie tlmočníka pri uskutočnení úkonu, pri ktorom je dotknutá osoba prítomná, môže spôsobiť neplatnosť tohto úkonu, pokiaľ sú splnené dve podmienky, a to že jednak táto osoba podala návrh na určenie neplatnosti a jednak tento návrh sa podá pred dokončením tohto úkonu.
- 47 Otázku, ktorá bola preformulovaná v bode 43 tohto rozsudku, preto treba preskúmať vzhľadom na tento kontext.
- 48 Na účely zodpovedania tejto otázky je potrebné v prvom rade konštatovať, že aj v prípade, ak by článok 2 ods. 1 a článok 3 ods. 1 smernice 2010/64, ako aj článok 3 ods. 1 písm. d) smernice 2012/13 neboli prebraté alebo boli neúplne prebraté do portugalského právneho poriadku – čo je podľa vnútroštátneho súdu preukázané, zatiaľ čo portugalská vláda to zrejme podpira –, TL sa môže dovolávať práv, ktoré vyplývajú z týchto ustanovení, keďže tieto ustanovenia majú – ako to uviedol tak tento súd, ako aj všetky oprávnené subjekty, ktoré vstúpili do konania na Súdnom dvore – priamy účinok.
- 49 Je totiž potrebné pripomenúť, že vo všetkých prípadoch, v ktorých sú ustanovenia smernice obsahovo bezpodmienečné a dostatočne presné, sú jednotlivci oprávnení odvolávať sa na ne pred vnútroštátnymi súdmi voči dotknutému členskému štátu, pokiaľ tento štát neprebral smernicu do vnútroštátneho právneho poriadku v stanovenej lehote alebo ju prebral nesprávne (rozsudok zo 14. januára 2021, RTS infra a Aannemingsbedrijf Norré-Behaegel, C-387/19, EU:C:2021:13, bod 44, ako aj citovaná judikatúra).
- 50 V tejto súvislosti Súdny dvor spresnil, že norma Únie je na jednej strane nepodmienená, ak povinnosť v nej stanovená nezávisí od žiadnej podmienky a jej vykonávanie a účinky nepodliehajú prijatiu žiadneho aktu inštitúcií Únie alebo členských štátov, a na druhej strane dostatočne presná na to, aby sa na ňu jednotlivec mohol odvolať a aby ju sudca mohol aplikovať, je vtedy, ak povinnosť ukladá jednoznačným spôsobom (rozsudok zo 14. januára 2021, RTS infra a Aannemingsbedrijf Norré-Behaegel, C-387/19, EU:C:2021:13, bod 46, ako aj citovaná judikatúra).
- 51 Súdny dvor okrem toho rozhodol, že hoci smernica ponecháva členským štátom určitú mieru voľnej úvahy pri prijímaní spôsobov jej vykonania, možno sa domnievať, že ustanovenie tejto smernice je bezpodmienečné a presné, pokiaľ jednoznačne ukladá členským štátom povinnosť dosiahnuť presne vymedzený výsledok, ktorá nie je viazaná žiadnou podmienkou týkajúcou sa uplatnenia pravidla, ktoré stanovuje (rozsudok zo 14. januára 2021, RTS infra a Aannemingsbedrijf Norré-Behaegel, C-387/19, EU:C:2021:13, bod 47, ako aj citovaná judikatúra).
- 52 Keďže článok 2 ods. 1 a článok 3 ods. 1 smernice 2010/64, ako aj článok 3 ods. 1 písm. d) smernice 2012/13 – ako generálny advokát poznamenal v bodoch 58 až 62 svojich návrhov – presne a bezpodmienečne stanovujú obsah a rozsah práv, ktoré má každá podozrivá alebo obvinená

osoba, na zabezpečenie tlmočníka a prekladu základných dokumentov, ako aj na informovanie o týchto dvoch prvých právach, treba konštatovať, že tieto ustanovenia majú priamy účinok, takže každá osoba, ktorej patria tieto práva, sa môže na ne odvolávať voči členskému štátu na vnútroštátnych súdoch.

- 53 V druhom rade je potrebné poukázať na to, že tri procesné akty, o ktoré ide vo veci samej, konkrétne VTP, uznesenie zo 7. januára 2021, ktorým bol TL predvolaný, a uznesenie o zrušení odkladu výkonu trestu z 9. júna 2021, patria do pôsobnosti smerníc 2010/64 a 2012/13 a predstavujú najmä základné dokumenty, ktorých písomný preklad sa mal podľa článku 3 ods. 1 smernice 2010/64 predložiť TL.
- 54 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že podľa článku 1 ods. 2 smernice 2010/64, ako aj článku 2 ods. 1 smernice 2012/13 sa práva, ktoré sú v nich priznané, vzťahujú na osoby od chvíle, keď sa od príslušných orgánov členského štátu dozvedia, že sú podozrivé alebo obvinené zo spáchania trestného činu, až do ukončenia trestného konania, čo znamená právoplatné rozhodnutie o otázke, či podozrivá alebo obvinená osoba spáchala trestný čin, ktorý sa jej kladie za vinu, vrátane prípadného vynesenia rozsudku a rozhodnutia o opravnom prostriedku.
- 55 Z ustanovení uvedených v predchádzajúcom bode teda vyplýva, že tieto smernice sa majú uplatňovať na trestné konania v rozsahu, v akom sa tieto konania týkajú určenia, či podozrivá alebo obvinená osoba spáchala trestný čin [pozri v tomto zmysle rozsudok zo 16. decembra 2021, AB a i. (Zrušenie amnestie), C-203/20, EU:C:2021:1016, bod 69].
- 56 Naproti tomu konanie, ktorého cieľom nie je určenie trestnoprávnej zodpovednosti určitej osoby, ako je postup legislatívnej povahy týkajúci sa zrušenia amnestie alebo súdne konanie o preskúmaní súladu tohto zrušenia amnestie s vnútroštátnou ústavou, nemôže patriť do pôsobnosti smernice 2012/13 [pozri v tomto zmysle rozsudok zo 16. decembra 2021, AB a i. (Zrušenie amnestie), C-203/20, EU:C:2021:1016, body 70 a 71].
- 57 Osobitné konanie, akým je konanie, ktorého účelom je uznať právoplatné súdne rozhodnutie vydané súdom iného členského štátu, ktorého preklad dotknutá osoba už získala v súlade s článkom 3 smernice 2010/64, tiež nepatrí do pôsobnosti tejto smernice, keďže po prvé také konanie sa podľa svojej definície uskutoční po konečnom rozhodnutí o otázke, či podozrivá alebo obvinená osoba spáchala trestný čin, ktorý sa jej kladie za vinu, a prípadne po jej odsúdení a po druhé nový preklad tohto súdneho rozhodnutia nie je nevyhnutný na ochranu práva dotknutej osoby na obhajobu alebo jej práva na účinnú súdnu ochranu, v dôsledku čoho nie je ani odôvodnený z hľadiska cieľov sledovaných uvedenou smernicou (pozri v tomto zmysle rozsudok z 9. júna 2016, Balogh, C-25/15, EU:C:2016:423, body 37 až 40).
- 58 V tomto kontexte – ako je uvedené najmä v odôvodneniach 14, 17 a 22 smernice 2010/64 – je cieľom tejto smernice zabezpečiť podozrivým alebo obvineným osobám, ktoré nehovoria jazykom konania alebo mu nerozumejú, právo na tlmočenie a preklad a uľahčiť výkon tohto práva, aby sa týmto osobám zaručilo právo na spravodlivý proces. Práve článok 3 ods. 1 a 2 tejto smernice stanovuje, že členské štáty dohliadajú na to, aby tieto osoby mali v primeranom čase k dispozícii písomný preklad všetkých základných dokumentov, medzi ktoré patrí najmä každé rozhodnutie, ktorým sa osoba pozbavuje osobnej slobody, každá obžaloba alebo obvinenie a každý rozsudok, ktorý bol voči nim vynesenej, aby mohli uplatniť svoje právo na obhajobu a aby bol zaručený spravodlivý proces (pozri v tomto zmysle rozsudok z 9. júna 2016, Balogh, C-25/15, EU:C:2016:423, bod 38).

- 59 Je pritom potrebné konštatovať, že – na rozdiel od situácií, o ktoré išlo vo veciach, v ktorých boli vydané rozsudky zo 16. decembra 2021, AB a i. (Zrušenie amnestie) (C-203/20, EU:C:2021:1016), a z 9. júna 2016, Balogh (C-25/15, EU:C:2016:423) – tri procesné akty, o ktoré ide vo veci samej – ako poznamenali v podstate tak vnútroštátny súd, ako aj všetky oprávnené subjekty, ktoré vstúpili do konania na Súdnom dvore –, sú neoddeliteľnou súčasťou konania, v ktorom bola určená trestnoprávna zodpovednosť TL, a uplatnenie smerníc 2010/64 a 2012/13 na tieto akty je v plnom rozsahu odôvodnené cieľmi, ktoré tieto smernice sledujú.
- 60 Konkrétne, pokiaľ ide po prvé o VTP, z rozhodnutia vnútroštátneho súdu, ako aj z článku 196 CPP vyplýva, že toto vyhlásenie, ktoré sa vyhotoví už pri vznesení obvinenia voči určitej osobe, ktoré je jednou z etáp trestného konania, predstavuje predbežné donucovacie opatrenie, ktorým sa tejto osobe ukladá určitý súbor povinností, v ktorom sa uvádzajú procesné dôsledky v prípade nedodržania týchto povinností a ktorý najmä umožňuje príslušným orgánom zistiť adresu, na ktorej má byť táto osoba k dispozícii týmto orgánom, pričom táto osoba musí okrem iného oznámiť každú zmenu tejto adresy. Toto donucovacie opatrenie zostáva v platnosti až do zániku trestu, na ktorý je táto osoba prípadne odsúdená. Nedodržanie uvedeného donucovacieho opatrenia teda môže viesť zrušeniu odkladu výkonu uloženého trestu. Vzhľadom na povinnosti a významné dôsledky, ktoré vyplývajú z VTP pre dotknutú osobu počas celého trestného konania, a skutočnosť, že táto osoba je informovaná o tejto povinnosti a o týchto dôsledkoch prostredníctvom tohto vyhlásenia, taký dokument predstavuje – ako sa vnútroštátny súd správne domnieva – základný dokument v zmysle článku 3 ods. 1 a 2 smernice 2010/64, pričom článok 3 ods. 3 tejto smernice navyše spresňuje, že „príslušné orgány rozhodnú o tom, či sú v každom danom prípade ešte iné základné dokumenty“.
- 61 TL teda mal na základe článku 2 ods. 1 a článku 3 ods. 1 smernice 2010/64 právo na písomný preklad VTP, ako aj na zabezpečenie tlmočníka pri vyhotovení tohto vyhlásenia. Okrem toho podľa článku 3 ods. 1 písm. d) smernice 2012/13 mal TL právo byť informovaný o týchto právach. V súvislosti s touto poslednou uvedenou okolnosťou z odôvodnenia 19 smernice 2012/13 vyplýva, že informácie, ktorých sa týka táto smernica, by sa mali poskytnúť včas v priebehu konania a najneskôr pred prvým úradným výsluchom podozrivej alebo obvinenej osoby, aby sa umožnilo praktické a efektívne vykonávanie jej procesných práv.
- 62 Hoci portugalská vláda na pojednávaní na Súdnom dvore uviedla, že v trestných konaniach, ktoré sa vedú v Portugalsku proti osobám, ktoré nerozumejú portugalskému jazyku, sa vo všeobecnosti dodržiavajú práva stanovené v ustanoveniach uvedených v predchádzajúcom bode, z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že v prípade, o ktorý ide vo veci samej, to nebolo tak, keďže TL nebol informovaný o povinnosti nezmeniť miesto pobytu bez oznámenia svojej novej adresy, ktorá je stanovená v článku 196 CPP, a tak nemohol splniť túto povinnosť. V dôsledku toho sa orgány zodpovedné za kontrolu dodržiavania povinností vyplývajúcich z režimu probačného dohľadu márne usilovali zastihnúť ho na adrese uvedenej vo VTP. Okrem toho uznesenie zo 7. januára 2021, ktorým bol predvolaný, aby bol vypočutý v súvislosti s nesplnením týmto povinností, a uznesenie o zrušení odkladu výkonu trestu z 9. júna 2021 boli doručené na tejto adrese, a nie na adrese jeho nového miesta pobytu, v dôsledku čoho sa TL nemohol dozvedieť o týchto uzneseniach.
- 63 Po druhé treba konštatovať, že – ako uviedla portugalská vláda a Komisia – uvedené uznesenia predstavujú procesné akty, ktoré nadväzujú na odsúdenie dotknutej osoby a ešte sú súčasťou trestného konania v zmysle smerníc 2010/64 a 2012/13.

- 64 V tejto súvislosti je uplatnenie smerníc 2010/64 a 2012/13 na procesné akty týkajúce sa prípadného zrušenia odkladu výkonu trestu odňatia slobody, na ktorý bola dotknutá osoba odsúdená, bez toho, aby jej bolo umožnené pochopiť základné dokumenty vyhotovené počas trestného konania, nevyhnutné so zreteľom na cieľ týchto smerníc, ktorým je zaručiť rešpektovanie práva na spravodlivý proces, ktoré je zakotvené v článku 47 Charty, ako aj rešpektovanie práva na obhajobu, ktoré je zaručené v článku 48 ods. 2 Charty, a tak posilniť vzájomnú dôveru v systémy trestného súdnictva členských štátov s cieľom zefektívniť justičnú spoluprácu v tejto oblasti.
- 65 Tieto základné práva by totiž boli porušené, ak by osoba, ktorá bola odsúdená za spáchanie trestného činu na trest odňatia slobody s podmieneným odkladom spojeným s probačným dohľadom, bola – z dôvodu nepreloženia predvolania alebo neprítomnosti tlmočníka na pojednávaní týkajúcom sa prípadného zrušenia tohto odkladu výkonu trestu – zbavená možnosti byť vypočutá najmä k dôvodom, pre ktoré nedodrжала povinnosti vyplývajúce z režimu probačného dohľadu. Predpokladom takej možnosti teda je po prvé, aby dotknutá osoba dostala predvolanie na pojednávanie týkajúce sa prípadného zrušenia odkladu výkonu trestu v jazyku, ktorým hovorí alebo ktorému rozumie, pričom v opačnom prípade nemožno konštatovať, že bola riadne predvolaná a informovaná o dôvodoch tohto predvolania, a po druhé, aby mohla v prípade potreby na tomto pojednávaní mať k dispozícii tlmočníka, aby skutočne bola schopná vysvetliť dôvody, pre ktoré nedodrжала povinnosti vyplývajúce z režimu probačného dohľadu, pričom tieto dôvody môžu byť prípadne oprávnené, a tak odôvodniť ponechanie rozhodnutia o odklade výkonu trestu v platnosti.
- 66 Okrem toho, keďže rozhodnutie o zrušení odkladu výkonu trestu má za následok výkon trestu odňatia slobody uloženého dotknutej osobe, toto rozhodnutie sa tiež musí preložiť, ak táto osoba nehovorí jazykom konania alebo mu nerozumie, a to najmä preto, aby mohla pochopiť dôvody, na ktorých je založené toto rozhodnutie, a prípadne podať opravný prostriedok proti nemu.
- 67 Tento výklad podporuje systematika smernice 2010/64. Ak sa totiž jedná o túto smernicu podľa jej článku 1 ods. 2 výslovne vzťahuje na „odsúdenie“ a ak jedná o súlade s jej článkom 3 ods. 2 pojem „základné dokumenty“ výslovne zahŕňa „každé rozhodnutie, ktorým sa osoba pozbavuje osobnej slobody“, bolo by nekoherentné vylúčiť z pôsobnosti tejto smernice úkony týkajúce sa možného zrušenia odkladu výkonu trestu, keďže tieto úkony môžu v konečnom dôsledku viesť k skutočnému uväzneniu dotknutej osoby, a teda k najzávažnejšiemu zásahu do jej základných práv počas trestného konania.
- 68 Okrem toho Súdny dvor už rozhodol, že keď je procesný akt adresovaný iba v jazyku dotknutého konania osobe, pričom táto osoba tento jazyk neovláda, táto osoba nemôže porozumieť, čo sa jej vytýka, a nemôže tak správne uplatniť svoje právo na obhajobu, ak nemá v dispozícii preklad tohto aktu do jazyka, ktorým hovorí alebo ktorému rozumie (pozri v tomto zmysle rozsudok z 12. októbra 2017, Sletjes, C-278/16, EU:C:2017:757, bod 33).
- 69 V prejednávanej veci pritom z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že ani uznesenie zo 7. januára 2021, ktorým bol TL predvolaný, ani uznesenie o zrušení odkladu výkonu trestu z 9. júna 2021 neboli preložené do rumunského jazyka. Okrem toho sa zdá, že TL nebol informovaný o svojom práve na získanie prekladu týchto uznesení. Napokon zo spisu, ktorý má Súdny dvor k dispozícii, nevyplýva, že TL mal počas pojednávania týkajúceho sa porušení povinností vyplývajúcich z režimu probačného dohľadu k dispozícii tlmočníka alebo že aspoň bol informovaný o tomto práve.

- 70 Za týchto podmienok – ako vyplýva z bodov 61 a 69 tohto rozsudku – v rámci trestného konania, o ktoré ide vo veci samej, došlo k porušeniu práv, ktoré TL vyplývajú z článku 2 ods. 1 a článku 3 ods. 1 smernice 2010/64, ako aj z článku 3 ods. 1 písm. d) smernice 2012/13.
- 71 V treťom rade, pokiaľ ide o dôsledky týchto porušení, z konštatovaní vnútroštátneho súdu vyplýva, že porušenie práva na tlmočenie predstavuje v portugalskom právnom poriadku procesnú vadu, ktorá v súlade s článkom 120 CPP spôsobuje relatívnu neplatnosť príslušných procesných úkonov. Po prvé však podľa článku 120 ods. 2 písm. c) CPP musí porušenie predmetného práva namietať dotknutá osoba. Po druhé podľa článku 120 ods. 3 písm. a) CPP treba procesnú vadu v prípade návrhu na určenie neplatnosti úkonu, pri ktorom bola dotknutá osoba prítomná, pod hrozbou preklúzie uplatniť pred dokončením tohto úkonu.
- 72 Portugalská vláda v reakcii na otázku položenú Súdny dvorom na pojednávaní potvrdila, že článok 120 CPP sa vzťahuje aj na uplatnenie väd založených na porušení práva na preklad základných dokumentov v trestnom konaní, čo musí – tak ako uplatniteľnosť tohto ustanovenia na porušenie práva na informovanie o právach na tlmočenie a preklad základných dokumentov – overiť vnútroštátny súd.
- 73 V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že z článku 2 ods. 5 a článku 3 ods. 5 smernice 2010/64 vyplýva členským štátom povinnosť zabezpečiť, aby dotknuté osoby v súlade s postupmi podľa vnútroštátneho práva mali právo podať opravný prostriedok proti rozhodnutiu, v ktorom sa konštatuje, že tlmočenie alebo preklad nie sú potrebné.
- 74 Ani táto smernica, ani smernica 2012/13 však nestanovujú dôsledky, ktoré musia vyplývať z porušenia práv, ktoré sú stanovené v týchto smerniciach, najmä v prípade, akým je prípad, o ktorý ide vo veci samej, keď dotknutá osoba nebola informovaná ani o existencii takého rozhodnutia, ani o svojom práve na zabezpečenie tlmočenia a prekladu predmetných dokumentov, a dokonca ani o vyhotovení niektorých z týchto dokumentov.
- 75 V súlade s ustálenou judikatúrou v prípade neexistencie osobitnej právnej úpravy v danej oblasti patria podmienky uplatnenia práv, ktoré osobám podliehajúcim súdnej právomoci vyplývajú z práva Únie, do pôsobnosti vnútroštátneho právneho poriadku členských štátov na základe zásady ich procesnej autonómie. Tieto podmienky však nesmú byť menej priaznivé než podmienky upravujúce podobné vnútroštátne situácie (zásada ekvivalencie), ani byť upravené tak, aby výkon práv priznaných právnym poriadkom Únie v praxi znemožňovali alebo nadmerne sťažovali (zásada efektivity) (pozri v tomto zmysle rozsudok z 10. júna 2021, BNP Paribas Personal Finance, C-776/19 až C-782/19, EU:C:2021:470, bod 27 a citovanú judikatúru).
- 76 Pokiaľ ide o zásadu ekvivalencie, s výhradou overení, ktoré musí vykonať vnútroštátny súd, zo spisu, ktorý má Súdny dvor k dispozícii, vôbec nevyplýva, že táto zásada by bola porušená, ak by sa v prípade porušenia práv vyplývajúcich zo smerníc 2010/64 a 2012/13 uplatnil článok 120 CPP. Tento článok totiž upravuje podmienky, za ktorých možno namietať neplatnosť, bez ohľadu na to, či táto neplatnosť vyplýva z porušenia pravidla založeného na vnútroštátnych právnych predpisoch alebo právnych predpisoch Únie.
- 77 Čo sa týka zásady efektivity, treba pripomenúť, že hoci smernice 2010/64 a 2012/13 neupravujú podmienky súvisiace s výkonom práv, ktoré stanovujú, tieto podmienky nemôžu ohroziť cieľ sledovaný týmito smernicami, ktorým je zaručiť, aby bolo trestné konanie spravodlivé, a aby sa

počas tohto konania rešpektovalo právo podozrivých a obvinených osôb na obhajobu (pozri v tomto zmysle rozsudky z 15. októbra 2015, *Covaci*, C-216/14, EU:C:2015:686, bod 63, ako aj z 22. marca 2017, *Tranca a i.*, C-124/16, C-188/16 a C-213/16, EU:C:2017:228, bod 38).

- 78 Po prvé povinnosť informovať podozrivé a obvinené osoby o ich právach na tlmočenie a preklad, ktoré sú stanovené v článku 2 ods. 1 a v článku 3 ods. 1 smernice 2010/64, ktorá vyplýva vnútroštátnym orgánom z článku 3 ods. 1 písm. d) smernice 2012/13, má pritom zásadný význam pre účinné zabezpečenie týchto práv, a teda aj pre dodržanie článku 47 a článku 48 ods. 2 Charty. Bez tejto informácie by sa totiž dotknutá osoba nemohla dozvedieť o existencii a rozsahu týchto práv ani sa domáhať ich rešpektovania, takže by nemohla v plnom rozsahu uplatniť svoje právo na obhajobu a dosiahnuť, aby jej záležitosť bola spravodlivo prejednaná.
- 79 Ak by sa teda vyžadovalo, aby osoba, ktorej sa týka trestné konanie vedené v jazyku, ktorým táto osoba nehovorí alebo ktorému nerozumie, v určitej prekluzívnej lehote namietala, že nebola informovaná o svojich právach na tlmočenie a preklad, ktoré sú stanovené v článku 2 ods. 1 a v článku 3 ods. 1 smernice 2010/64, malo by to za následok, že právo na informácie, ktoré je zaručené v článku 3 ods. 1 písm. d) smernice 2012/13, by bolo zbavené svojej podstaty, a teda by boli ohrozené práva tejto osoby na spravodlivý proces a na rešpektovanie práva na obhajobu, ktoré sú zakotvené v článku 47 a v článku 48 ods. 2 Charty. Bez takej informácie by sa totiž uvedená osoba nemohla dozvedieť, že jej právo na informácie bolo porušené, a preto by nemohla namietiť toto porušenie.
- 80 To isté musí navyše platiť z toho istého dôvodu aj pre práva na tlmočenie a preklad, ktoré sú stanovené v článku 2 ods. 1 a v článku 3 ods. 1 smernice 2010/64, ak dotknutá osoba nebola informovaná o existencii a rozsahu týchto práv.
- 81 V prejednávanej veci vzhľadom na to, že – ako bolo uvedené v bode 45 tohto rozsudku – v rozhodnutí vnútroštátneho súdu nie je výslovne spomenutá skutočnosť, že TL pri vznesení obvinenia voči nemu nebol informovaný o svojom práve na zabezpečenie tlmočníka a prekladu základných dokumentov v trestnom konaní vedenom proti nemu, prináleží vnútroštátnemu súdu, aby prípadne overil, či mu táto informácia skutočne bola poskytnutá.
- 82 Po druhé, aj keď dotknutá osoba skutočne dostala takú informáciu včas, navyše je potrebné – ako generálny advokát v podstate uviedol v bodoch 83 až 87 svojich návrhov –, aby vedela o existencii a obsahu predmetného základného dokumentu, ako aj o účinkoch, ktoré sú s ním spojené, aby bola schopná namietiť porušenie svojho práva na preklad tohto dokumentu alebo svojho práva na tlmočenie pri jeho vyhotovení, ktoré sú zaručené v článku 2 ods. 1 a v článku 3 ods. 1 smernice 2010/64, a tak mohla dosiahnuť, aby jej záležitosť bola spravodlivo prejednaná pri dodržaní jej práva na obhajobu, ako to vyžaduje článok 47 a článok 48 ods. 2 Charty.
- 83 Zásada efektivity by preto bola porušená, ak by lehota, v ktorej treba podľa vnútroštátneho procesného ustanovenia namietiť porušenie práv priznaných článkom 2 ods. 1 a článkom 3 ods. 1 smernice 2010/64, ako aj článkom 3 ods. 1 písm. d) smernice 2012/13, začala plynúť ešte pred tým, než bola dotknutá osoba v jazyku, ktorým hovorí alebo ktorému rozumie, informovaná jednak o existencii a rozsahu svojho práva na tlmočenie a preklad a jednak o existencii a obsahu predmetného základného dokumentu, ako aj o účinkoch, ktoré sú s ním spojené (pozri analogicky rozsudok z 15. októbra 2015, *Covaci*, C-216/14, EU:C:2015:686, body 66 a 67).

- 84 V prejednávanej veci pritom z konštatovaní vnútroštátneho súdu, ktorý má ako jediný právomoc vykladať ustanovenia svojho vnútroštátneho práva, vyplýva, že samotné uplatnenie článku 120 CPP na situáciu, o ktorú ide vo veci samej, ako ho zrejme uplatnil prvostupňový súd, nemohlo zaručiť dodržanie požiadaviek vyplývajúcich z predchádzajúceho bodu.
- 85 Z informácií, ktoré má Súdny dvor k dispozícii, konkrétne vyplýva, že na základe článku 120 ods. 3 písm. a) CPP treba neplatnosť úkonu, pri uskutočnení ktorého je dotknutá osoba prítomná, pod hrozbou preklúzie namietat pred dokončením tohto úkonu.
- 86 To znamená – najmä pre akt, akým je VTP –, že osoba, ktorá sa nachádza v takej situácii ako TL, je *de facto* pozbavená možnosti namietat neplatnosť. Ak totiž táto osoba, ktorá nepozná jazyk trestného konania, nie je schopná porozumieť tomuto procesnému aktu a jeho dôsledkom, nemá k dispozícii dostatok informácií na posúdenie nevyhnutnosti účasti tlmočníka pri jeho vyhotovení alebo písomného prekladu tohto aktu, ktorý sa môže javiť ako úplná formalita. Okrem toho možnosti namietat neplatnosť uvedeného aktu následne bráni jednak neposkytnutie informácie o práve na zabezpečenie takého prekladu a účasti tlmočníka a jednak skutočnosť, že lehota na uplatnenie tejto neplatnosti uplynie v podstate okamžite len na základe uskutočnenia predmetného úkonu.
- 87 Za týchto podmienok prináleží vnútroštátnemu súdu overiť, či môže dospieť k výkladu vnútroštátnej právnej úpravy, ktorý umožní dodržať požiadavky vyplývajúce z bodu 83 tohto rozsudku, a tak zaručiť výkon práva na obhajobu v rámci spravodlivého procesu.
- 88 Pre prípad, že vnútroštátny súd by konštatoval, že taký výklad vnútroštátnej právnej úpravy, o ktorú ide vo veci samej, nie je možný, treba pripomenúť, že zásada prednosti ukladá vnútroštátnemu súdu, ktorý je v rámci svojej právomoci poverený uplatňovať ustanovenia práva Únie, v prípade nemožnosti vyložiť vnútroštátnu právnu úpravu v súlade s požiadavkami práva Únie, povinnosť zabezpečiť plný účinok požiadaviek tohto práva v spore, o ktorom rozhoduje, pričom v prípade potreby z vlastnej iniciatívy neuplatní akúkoľvek vnútroštátnu právnu úpravu alebo prax, hoci aj časovo následnú, ktorá je v rozpore s ustanovením práva Únie s priamym účinkom, a to bez toho, aby musel požiadať alebo vyčkať na predchádzajúce zrušenie tejto vnútroštátnej právnej úpravy alebo praxe zákonodarnou cestou alebo akýmkoľvek iným ústavným postupom [rozsudok z 8. marca 2022, Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (Priamy účinok), C-205/20, EU:C:2022:168, bod 37].
- 89 Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy je potrebné odpovedať na prejudiciálnu otázku tak, že článok 2 ods. 1 a článok 3 ods. 1 smernice 2010/64, ako aj článok 3 ods. 1 písm. d) smernice 2012/13 v spojení s článkom 47 a článkom 48 ods. 2 Charty, ako aj so zásadou efektivity sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej musí porušenie práv stanovených v uvedených ustanoveniach týchto smerníc uplatniť nositeľ týchto práv v stanovenej prekluzívnej lehote, keď táto lehota začína plynúť ešte pred tým, než bola dotknutá osoba v jazyku, ktorým hovorí alebo ktorému rozumie, informovaná jednak o existencii a rozsahu svojho práva na tlmočenie a preklad a jednak o existencii a obsahu predmetného základného dokumentu, ako aj o účinkoch, ktoré sú s ním spojené.

O trovách

- 90 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdny dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (prvá komora) rozhodol takto:

Článok 2 ods. 1 a článok 3 ods. 1 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2010/64/EÚ z 20. októbra 2010 o práve na tlmočenie a preklad v trestnom konaní, ako aj článok 3 ods. 1 písm. d) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2012/13/EÚ z 22. mája 2012 o práve na informácie v trestnom konaní v spojení s článkom 47 a článkom 48 ods. 2 Charty základných práv Európskej únie, ako aj so zásadou efektivity sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej musí porušenie práv stanovených v uvedených ustanoveniach týchto smerníc uplatniť nositeľ týchto práv v stanovenej prekluzívnej lehote, keď táto lehota začína plynúť ešte pred tým, než bola dotknutá osoba v jazyku, ktorým hovorí alebo ktorému rozumie, informovaná jednak o existencii a rozsahu svojho práva na tlmočenie a preklad a jednak o existencii a obsahu predmetného základného dokumentu, ako aj o účinkoch, ktoré sú s ním spojené.

Podpisy